

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud.: V. Jomiru - Niculiță)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: V. Negru, A. Pahopol, A. Bostan)

DECIZIE

6 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecători

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Nicolae Craiu
Nina Vascan
Iurie Bejenaru

judecând cererea de recurs declarată de către Echim Olesea,
în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către
Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” S.R.L. împotriva Echim Vadim și
Echim Olesea, cu privire la executarea dreptului de gaj, și
acțiunea reconvențională înaintată de Echim Olesea împotriva lui Echim Vadim
și Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” S.R.L., cu privire la declararea ca
abuzive a clauzelor contractuale,
împotriva deciziei din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a
respins apelul formulat de Echim Olesea și s-a menținut hotărârea din 30 martie 2018 a
Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă :

La 11 aprilie 2016, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a depus cerere de chemare în
judecată împotriva Echim Vadim și Echim Olesea, cu privire la executarea dreptului
de gaj.

Circumstanțele de fapt, prezentate de societatea reclamantă, pot fi rezumate
după cum urmează.

Conform contractului de împrumut ipotecar nr. IMP/702/09/2008 din 26
septembrie 2008 împreună cu acordurile adiționale la acest contract, Echim Vadim a
obținut de la Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. un împrumut în sumă de 70 000 de dolari
SUA. Termenul final de rambursare a împrumutului a fost stabilit la 26 septembrie
2018. Potrivit contractului dat, Echim Vadim s-a obligat să achite companiei
împrumutul obținut în strictă conformitate cu graficul prestabilit, însă nu și-a onorat
obligațiile contractuale. În special, el nu respectă graficul de achitare a împrumutului și
a plăților aferente.

În același timp, pentru asigurarea contractului de bază, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. și Echim Vadim, Echim Olesea au încheiat contractul de ipotecă nr. IPO/702/09/2008 din 26 septembrie 2008, autentificat notarial cu nr. 13060, modificat prin acordul adițional nr. 01 din 27 octombrie 2011, autentificat de notar sub nr.6921. Obiectul ipotecii constă din apartamentul nr. 17 din mun. Chișinău, sect. Râșcani, str. Miron Costin, 15, bl. 1, care aparține cu drept de proprietate debitorilor ipotecari Echim Vadim și Echim Olesea. Valoarea imobilului a fost estimată la 47 961 de dolari SUA.

La 28 martie 2016, suma pe care o datorau pârâții constituia 26 415,58 de dolari SUA formată din: datoria la împrumut - 24 647,68 de dolari SUA, inclusiv cea restantă - 2 772,90 de dolari SUA, datoria la dobânda – 1 306,26 de dolari SUA, comision de gestiune - 368,98 de dolari SUA și penalități - 92,66 de dolari SUA.

Societatea reclamantă a pretins că este în drept să rezilieze în mod unilateral contractul de împrumut încheiat cu reclamarea înainte de termen a întregii sume a împrumutului și a plăților aferente. În argumentarea acestui punct de vedere, ea s-a bazat pe art. 869 alin. (4), art. 872 alin. (2) din Codul civil, și anume, pe faptul că pârâții nu achită sumele datorate. Mai mult, soluționarea litigiului pe cale amiabilă nu a fost posibilă, de vreme ce aceștia nu au satisfăcut cererea prealabilă remisă în adresa lor. În același timp, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a înaintat pârâților un preaviz, înregistrat în registrul bunurilor imobile, prin care ultimii au fost informați despre intenția de exercitare a dreptului de gaj dacă nu vor achita datoria în termen de 20 de zile. Totuși, Echim Vadim și Echim Olesea nu au reacționat.

Pentru motivele prezentate, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a solicitat transmiterea silită în posesia ei a bunului imobil grevat cu ipotecă, în temeiul contractului de ipotecă din contractul de ipotecă nr. IPO/702/09/2008 din 26 septembrie 2008 și acordului adițional nr. 27 octombrie 2011, și anume, apartamentul nr.17, suprafața totală de 55,5 m.p., situat pe adresa mun. Chișinău, str. Miron Costin, nr.15, bl. 1, pentru vânzare lui în scopul stingerii datoriei. La fel, societatea reclamantă a cerut evacuarea forțată a tuturor persoanelor și bunurilor din imobil respectiv, precum și compensarea cheltuielilor judiciare achitate sub forma taxei de stat (vol. I, f. d. 5).

La 6 decembrie 2017, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani a primit în procedură acțiunea reconvențională intentată de Echim Olesea împotriva lui Echim Vadim și Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” S.R.L., cu privire la declararea ca abuzive a clauzelor contractuale (f. d. 133 - 139).

În motivarea pretențiilor, reclamanta a furnizat fapte suplimentare la cele inserate de către Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. Astfel, garantarea împrumutului s-a realizat prin instituirea ipotecii asupra bunurilor imobile, în special, apartamentul nr.1 din adresa mun. Chișinău, str. Armenească, nr. 75, și apartamentul nr.17 din adresa mun. Chișinău, str. Miron Costin, 15/1. Al doilea imobil constituie obiectul litigiului, care a fost ipotecat în baza contractului de ipotecă din IPO/702/09/2008 din 26 septembrie 2008, autentificat cu nr.13060, acordului adițional nr. 1 din 27 octombrie 2011, autentificat de notar sub nr. 6921.

În opinia reclamantei, contractul de împrumut și de ipotecă conțin clauze abuzive, afectate de nulitate, întrucât ele contravin normei legale în partea stabilirii unei dobânzi excesive și a penalității deosebit de mari, care nu corespunde ratei BNM. Așadar, clauza contractuală inserată la pct.3.6 la contractului de împrumut și articolul

1 din contractul de ipotecă este nulă de drept, iar graficul prevăzut de contractul de împrumut este unul eronat. Deopotrivă, clauza penală indicată la pct. 18.3-18.5 din contractul de împrumut și acordul adițional, precum și penalitatea prevăzută de art. 1 al contractului de ipotecă este una excesivă.

Reclamanta a susținut, în favoarea afirmațiilor ei, punctul 16 și 29 din Hotărârea explicativă a Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 24 decembrie 2010 și recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 95 din 6 decembrie 2016.

Echim Olesea a solicitat declararea, ca fiind abuzive, clauzele contractuale de la pct. 3.6 din contractul de împrumut nr.IMP/702/09/2008 din 26 septembrie 2008 și acordul adițional nr.1 din 26 octombrie 2011, cu anularea integrală a acestora. Totodată, reclamanta a cerut declararea, ca fiind abuzive, clauzele contractuale inserate la art.1 din contractul de ipotecă nr. IPO/702/09/2008 din 26 septembrie 2008, autentificat cu nr. 13060, în partea ce ține de dobânda la contractul de împrumut, clauza penală, cu anularea integrală a acestora. În final, ea a solicitat obligarea Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. de a efectua un recalcul al sumelor achitate de către debitori (vol. I, f. d. 139).

În cadrul judecării cauzei, Echim Olesea a depus referință în întâmpinarea cererii de chemare în judecată inițiale, prin care a cerut respingerea acțiunii ca neîntemeiată (vol. I, f. d. 70 – 73, 120 - 123). Pe de altă parte, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a susținut că acțiunea reconvențională este una absolut neîntemeiată (vol. I, f. d. 173 – 174).

Prin hotărârea din 30 martie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, acțiunea formulată de Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a fost admisă integral, iar acțiunea reconvențională înaintată de Echim Olesea a fost respinsă (vol. I, f. d. 200, 241 – 243).

În acest sens, instanța de judecată a statuat transmiterea silită în posesia Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a bunului imobil grevat cu ipotecă, în temeiul contractului de ipotecă nr. IPO/702/09/2008 din 26 septembrie 2008, acordului adițional nr. 27 octombrie 2011, și anume, apartamentul nr.17, suprafața totală de 55,5 m.p., situat pe adresa mun. Chișinău, str. Miron Costin, nr.15, bl. 1, evaluat de părți la suma de 47 961 de dolari SUA, ce aparține cu drept de proprietate lui Echim Vadim și Echim Olesea pentru vânzare lui în scopul stingerii datoriei rezultate din contractul de împrumut, cu evacuarea forțată a tuturor persoanelor și bunurilor din imobil respectiv.

De asemenea, instanța de judecată a încasat, în mod solidar, de la Echim Vadim și Echim Olesea în beneficiul Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. suma de 2 590,56 de lei, cu titlu de cheltuieli de judecată.

Împotriva acestui act judecătoresc, Echim Olesea a declarat cerere de apel care a fost primit pe rol la 28 septembrie 2018 (vol. II, f. d. 17). În apărare, Echim Vadim și Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. au formulat referințe, solicitând respingerea cererii apelului (vol. II, f. d. 21 – 25).

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 6 noiembrie 2018, a respins apelul declarat de către Echim Olesea și a menținut hotărârea din 30 martie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani (vol. II, f. d. 30 – 43).

La 10 decembrie 2018, Echim Olesea a declarat recurs împotriva deciziei din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din

30 martie 2018 a primei instanței, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii inițiale.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurenta a afirmat că instanțele judecătorești au examinat cauza fără înștiințarea ei, întrucât acesteia nu i-a fost comunicată data și ora ședinței de judecată. Prin urmare, instanța ierarhic inferioară a aplicat eronat normele procesuale ce țin de citarea părții în proces. Totodată, Echim Olesea a susținut că instanța de fond nu a atras în calitate de intervenienți accesorii pe Echim Dumitru și Carpura Tamara, care sunt proprietarii bunului ipotecat din adresa mun. Chișinău, str. Armenească, nr. 75. În plus, aceasta a pretins că Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. nu a respectat procedura prealabilă în acord cu art. 31 al Legii cu privire la ipotecă, de vreme ce avizul de recepție nu este semnat de ea.

Într-o altă ordine de idei, recurenta a sugerat că instanța de apel trebuia să aplice art. 221 alin. (2) și art. 228 alin. (1) și (2) din Codul civil. Potrivit ei, contractul de împrumut din litigiu a fost încheiat fără intenția de a procura imobilul. Iar, la întocmirea contractului de ipotecă a stat comportamentul dolosiv și viclean al lui Echim Vasile.

La 8 februarie 2019, intimatul Echim Vadim a depus o referință în întâmpinarea recursului, solicitând declararea inadmisibilă a acestuia (vol. II, f. d. 53 – 56).

Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. nu a depus referință, prin care să-și exprime poziția cu privire la recursul declarat.

În procedura de filtru, prevăzută de articolul 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată a constatat că obiectul prezentei cererii se referă la decizia din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă. În baza cercetării materialelor cauzei, completul de judecată nu a identificat faptul că recursul a fost examinat anterior, fiind respectate, totodată, dispozițiile articolului 430 din Codul de procedură civilă, cu privire la subiecții abilitați cu dreptul de a depune recurs.

Cu privire la termenul de declarare a recursului, completul de admisibilitate a stabilit că decizia contestată a fost expediată părților la 6 decembrie 2018 (vol. II, f. d. 44). Recursul a fost înregistrat în Grefa Curții Supreme de Justiție la 10 decembrie 2018, ceea ce confirmă încadrarea recurenteii în limitele temporale prevăzute la articolul 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În aceeași ordine de idei, completul de filtru a verificat esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurenteii referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Pe baza celor analizate, prin încheierea din 27 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, cererea menționată s-a considerat admisibilă pentru examinarea în fond (vol. II, f. d. 57)

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. În realitate, opiniile lor vizează

aspecte juridice tehnice care nu implică nicio revizuire a faptelor care ar putea necesita o audiere publică (a se vedea Mutu și Pachstein vs Elveția, 2 octombrie 2018, parag. 187). Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenta și intimații au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Cu titlu subsidiar, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, Eriksson vs Suedia, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, Põnkä vs Estonia, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34, decizia nr. 95 din 19 decembrie 2016 a Curții Constituționale, parag. 26 – 27).

Verificând decizia din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport de criticele invocate, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune admiterea recursului și casarea deciziei contestate, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, în aceeași instanță, de un alt complet de judecată, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentei, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza García Ruiz vs Spania (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

În conformitate cu articolul 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

Cererea de recurs ridică o problemă de drept procedural în ceea ce privește lipsa apelantei Echim Olesea de la examinarea cauzei de către instanța de apel. În condițiile date, instanța de recurs este chemată să ofere un răspuns la întrebarea dacă recurenta a avut posibilitatea reală de a-și prezenta în mod efectiv cazul în fața instanței și a fost capabilă să se bucure de principiul egalității de arme cu partea opusă. Mai mult, natura litigiului va permite de a decide dacă era necesară prezența personală a acesteia, iar procedura în ansamblu va arată măsurile luate de autoritatea judecătorească pentru a convoca părțile la audieri.

Colegiul lărgit va efectua, pentru început, un control al procedurii în fața Curții de Apel Chișinău, privită în întregime sa, și va ține cont de circumstanțele pertinente încălcării pretinse de recurentă, inclusiv motivele furnizate în decizia contestată (a se vedea, printre altele, CG vs Regatul Unit, 19 decembrie 2001, parag. 35; Gankin și alții vs Federația Rusă, 31 mai 2016, parag. 25).

În speță, la 28 septembrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a primit pe rol apelul declarat de către Echim Olesea și a fixat examinarea cererii pentru 6 noiembrie 2019, ora 15:00 (vol. II, f. d. 17).

La o dată nenumită, grefierul instanței de apel Mororas Irina a trimis notificări către toți participanții la proces (vol. II, f. d. 18). Totuși, la materialele cauzei, sunt anexate doar avizele de recepție semnate de intimații Echim Vadim și Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. În primul caz, citația a fost primită la 16 octombrie 2018, iar, în al doilea caz, înștiințarea a fost recepționată la 3 octombrie 2018 (vol. II, f. d. 19 – 20).

La 30 octombrie 2018, Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. a depus o referință împotriva cererii de apel. Ulterior, la 31 octombrie 2018, Echim Vadim a înregistrat referința lui, prin care a cerut menținerea hotărârii primei instanțe (f. d. 21 – 23).

Referințele sus – menționate nu au fost expediate nici către Echim Olesea, nici către avocatul ei.

În ședința din 6 noiembrie 2018, instanța de apel a constatat că s-a prezentat reprezentantul lui Echim Vadim, avocatul Eftodii Eduard, și reprezentantul Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. Cojocaru Ghenadii. Referitor la apelantă și reprezentantul ei, avocatul Barbăneagru Sergiu, Curtea de Apel Chișinău a stabilit că ei au fost citați legal, însă absentează din motive necunoscute instanței (vol. II, f. d. 27).

În cadrul aceleași ședințe și după ascultarea opiniei intimaților, instanța de apel a pronunțat decizia de respingere a cererii de apel și de menținere a hotărârii primei instanțe. Curtea de Apel Chișinău a motivat lipsa apelanților prin faptul că ei au fost citați, ce se confirmă prin avizele de recepție de la materialele cauzei, însă aceștia nu au informat despre motivele neprezentării și nu au înaintat cerere de examinare în lipsă sau de amânare în condițiile art. 206 din Codul de procedură civilă (vol. II, f. d. 35).

Recurenta Echim Olesea a susținut că instanța de apel a aplicat eronat normele procesuale ce țin de citarea părții, întrucât Curtea de Apel Chișinău nu i-a comunicat despre data și ora ședinței de judecată.

În apărarea sa, Echim Vadim nu a oferit niciun comentariu cu privire la aspectul menționat mai sus.

Pornind de la argumentele recurentei, Colegiul lărgit va raporta circumstanțele prezentate supra la dispozițiile legale relevante speței. În plus, instanța de judecată va trebui să se asigure că în cazul de față Curtea de Apel Chișinău a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, în contrast, Lebedinschi vs Moldova, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; Nichifor vs Moldova, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31; Gankin și alții, ibidem, parag. 25).

În conformitate cu art. 25 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, dezbaterile judiciare se desfășoară oral și în fața aceluiași complet de judecată. În cazurile expres prevăzute de lege, judecătorul examinează cauza în procedură scrisă.

Articolul 100 alin. (1) din același cod prevede că actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.

În corespundere cu articolul 102 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură. Citațiile și înștiințările se înmânează participanților la proces astfel încât aceștia să se poată pregăti de proces și să se prezinte la timp în fața instanței.

Potrivit art. 376 alin. (1) din Codul de procedură civilă, dispozițiile de procedură privind judecarea cauzelor civile în primă instanță se aplică și în instanța de apel în măsura în care nu sunt contrare dispozițiilor prezentului capitol.

Astfel, în acord cu art. 379 din legea citată, dacă se constată că participantului la proces nu i s-au comunicat cererea de apel, probele noi și referințele, instanța de apel dispune amânarea procesului. Neprezentarea în ședința de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data și ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului.

În același context, instanța de recurs învederează că, în jurisprudența sa, Ct.E.D.O. a statuat că instanțele trebuie să dea dovadă de diligență suficientă și să ia toate măsurile ce se pot aștepta, în mod rezonabil, de la ele pentru a-i cita pe justițiabili (a se vedea Miholpa vs Letonia, 31 mai 2007; Kolegovy vs Rusia, 1 martie 2012, parag. 42). Cu titlu de obligație, Curtea Europeană a precizat că art. 6 alin. (1) din C.E.D.O. impune ca instanțele naționale să motiveze nu numai hotărârile judecătorești, ci și deciziile procedurale importante emise în cursul procedurii (a se vedea, printre altele, Suominen vs Finlanda, din 1 iulie 2003, parag. 36 sau Múčková vs Slovacia, 13 iunie 2006, parag. 64 – 70).

Rezumând circumstanțele de fapt, Colegiul lărgit observă că apelul formulat de Echim Olesea împotriva hotărârii primei instanțe a fost judecat într-o singură ședință de judecată, și anume, la 6 noiembrie 2018. Până la această dată, intimații reprezentantul lui Echim Vadim, avocatul Eftodii Eduard, și Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. au depus referințe în întâmpinarea cererii de apel, care nu au fost expediate apelantei Echim Olesea. În fața instanței de apel, apelanta-recurenta nu s-a prezentat, în schimb, intimații au participat la examinarea cauzei și și-au expus opinia referitor la fondul cauzei. Curtea de Apel Chișinău a motivat, în procesul – verbal al ședinței de judecată din 6 noiembrie 2018, inclusiv în decizia contestată din 6 noiembrie 2018, că Echim Olesea a fost citată legală, fapt confirmat prin avize de recepție.

Instanța de recurs constată că materialele cauzei nu conțin nicio confirmare referitoare la argumentele prezentate de instanța de apel. La acest capitol, se stabilește că instanța de apel și-a respectat obligația procedurală de citare a părților numai în privința lui Echim Vadim și Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L., din moment ce au fost atașate avizele de recepție cu semnătură lor.

Din această perspectivă, Colegiul de control judiciar consideră că instanța ierarhic inferioară trebuia să identifice orice neajuns din procedura de citare înainte de a purcede la judecata în fond. Astfel, considerentul Curții de Apel Chișinău ce presupunea îndeplinirea citării apelantei, fără existența unor probe pertinente și concludente, se califică ca o alegație. În esență, instanța de apel trebuia să utilizeze toate probele disponibile pentru a stabili dacă partea lipsă a fost, de fapt, informată cu privire la desfășurarea procesului, cu suficient timp înainte. Prin urmare, omisiunea de a analiza dacă Echim Olesea a primit citația în timp util și, în cazul în care nu a primit-

o, dacă ar trebui amânat procesul, a fost neconformă cu respectarea fidelă a principiului procesului echitabil.

Mai mult, în cauzele *Bucuria vs Moldova* (5 ianuarie 2010, parag. 24); *Rassohin vs Moldova* (18 octombrie 2011, parag. 33) sau *Kenzie Global Limited LTD vs Moldova* (8 aprilie 2014, parag. 18 – 20), Curtea Europeană a examinat probleme similare și a constatat încălcarea articolului 6 parag. 1 în contul omisiunii Curții Supreme de Justiție de a cita reclamanții la ședințele de judecată.

Pe de altă parte, instanța de recurs reamintește că dreptul părților într-un proces de a lua cunoștință de probele sau observațiile prezentate instanței și de a le dezbate se aplică deopotrivă în faza apelului, cât și în primă instanță, chiar dacă nu sunt invocate noi argumente (a se vedea *Hudakova și alții vs Slovacia*, 27 aprilie 2010, parag. 29; *Trandlková vs Slovacia*, 13 ianuarie 2015, parag. 45). În orice caz, instanța de judecată subliniază că nu trebuie să hotărască dacă, în speță, omisiunea de a comunica documentul în litigiu a produs vreun prejudiciu recurentei, deoarece existența unei încălcări este de conceput chiar și în absența unui prejudiciu (a se vedea *Walston vs Norvegia*, 3 iunie 2003, parag. 58). Părțile în litigiu sunt cele care indică dacă apreciază că un document necesită comentarii din partea lor (a se vedea *Ressegatti vs Elveția*, 13 iulie 2006, parag. 32, *Mancaciu vs România*, 26 ianuarie 2016, parag. 44).

Astfel, în opinia instanței de recurs, judecarea cauzei pe fond nu ar fi trebuit să aibă loc fără ca *Echim Olesea* să aibă dreptul să fie prezentă și să facă susțineri orale sau să aleagă o altă modalitate de participare în cadrul procesului (spre exemplu, prin desemnarea unui reprezentant), în special, având în vedere faptul că instanța de apel nu i-a expediat nici ei, dar nici reprezentantului ei, referințele depuse de intimați. În realitate, prin aceste întâmpinări, *Echim Vadim* și Î.C.S. „Prime Capital” S.R.L. au combătut susținerile apelantei și au oferit o altă prezentare a situației de fapt din speță.

În mod corespunzător, Colegiul lărgit relevă că era responsabilitatea Curții de Apel Chișinău să ofere recurentei *Echim Olesea* posibilitatea de a furniza comentarii asupra argumentelor cuprinse în referințele părților adverse în acord cu art. 379 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Elementele date demonstrează că instanța de apel nu a comunicat recurentei actele depuse de către intimați, însă nici nu a convocat-o pe ea sau pe avocatul ei în ședința publică ținută la 6 noiembrie 2018.

Drept consecință, instanța de recurs acceptă criticile recurentei potrivit căreia instanța de apel a aplicat eronat normele procesuale ce țin de citarea părții în proces.

În continuare, Colegiul de control judiciar notează că articolul 373 din Codul de procedură civilă prevede competența instanței de apel, în cadrul judecării unei cereri de apel, de soluționare a situației de drept și de fapt referitoare la fondul cauzei. Totodată, aceasta procedură impunea oralitatea procesului în fața instanțelor de apel și prevedea faptul că marja controlului acestei instanțe nu se limita doar la probleme de drept, ci se extindea și asupra problemelor de fapt. Prin urmare, recurenta a sugerat că *Echim Vadim* a indus-o în eroare la faza încheierii contractului de ipotecă, de vreme ce suma de 70 000 de dolari SUA a fost însușită doar de el, iar pe parcursul a doi ani acesta a achitat doar dobânda din contractul de împrumut. În plus, ea a pretins că intimatul a încetat să plătească ratele contractuale după divorțul lor, deși el primește un salariu lunar de circa 80 000 de lei, ce-ar permite executarea obligațiilor. Respectiv, argumentele ei au fost întemeiate pe art. 221 alin. (2) și 228 alin. (1) și (2) din Codul

civil (vol. II, f. d. 16). Cu toate acestea, Curtea de Apel Chișinău nu pare să fi luat în considerare niciunul dintre factorii menționați, dar nici nu a răspuns la impactul lor asupra soluției cauzei. În plus, instanța de apel nu a examinat nici cauzele neonorării obligațiilor de către Echim Vadim asumate în baza contractului de împrumut ipotecar nr. IMP/702/09/2008 din 26 septembrie 2008.

Efectul acestor încălcări de legalitate, și anume, devierile procedurale și de determinare a circumstanțelor de fapt decisive afectează calitatea hotărârii judecătorești pronunțate în a doua instanță, inclusiv procedura în ansamblu, garantată de art. 239 și 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Raționamentele de mai sus sunt suficiente pentru a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale și confirmă incidența temeiului declarării recursului indicat la articolul 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă. Omisiunea instanței de apel de a cita recurenta și pe reprezentantul ei, dar și de-ai înmâna referințele intimaților conduc inevitabil la o soluționare greșită a cauzei, din moment ce ea nu a putut să ofere comentarii la circumstanțele de fapt și de drept. Totodată, chestiunile de fapt invocate de apelanta Echim Olesea puteau fi soluționate doar în cadrul unei audieri orale și prin examinarea efectivă a acestora, cu transpunerea lor în partea motivată a deciziei contestate. În esență, judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural. Curtea Supremă de Justiție verifică doar legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt. În acest caz, instanța de recurs nu cercetează cum a fost reflectată realitatea obiectivă a faptelor determinate de instanțele ierarhic inferioare, cu excepția situației în care constatările pot fi considerate arbitrare sau vădit nerezonabile. În plus, articolul 442 din Codul de procedură civilă prevede că în ordine de recurs nu pot fi administrate probe noi, ceea ce consolidează poziția sus-menționată.

Pe această cale, Colegiul lărgit notează că greșelile procedurale nu pot fi corectate în ordine de recurs. De altfel, Echim Olesea trebuie să aibă posibilitatea reală să-și prezinte apărarea și să fie audiată de o instanță de apel, care va fi competentă de a examina toate chestiunile de fapt și de drept relevante litigiului (a se vedea *A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia*, 27 septembrie 2011, parag. 59; *Akaki Tchaghiashvili*, 2 septembrie 2014, parag. 34, *Gohe și alții vs Franța*, 3 iulie 2018, parag. 41 - 43).

Având în vedere problemele de drept ridicate în speță, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Echim Olesea și de a casa decizia din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare, în aceeași instanță, de un alt complet de judecată.

Conform articolul 1 alin. (2) și (3) din Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996, Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești, soluționarea litigiilor apărute în cadrul aplicării legilor, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Prin activitatea sa, Înalta Curte asigură respectarea principiului supremației legii și contribuie la constituirea unui stat de drept.

Astfel, ținând cont de rolul specific al instanței de recurs și de preeminența dreptului, este imperios, ca la reexaminarea pricinii în ordine de apel, să fie remediate neajunsurile procedurii inițiale, iar cauza civilă urmează a fi judecată în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil. În special, Curtea de Apel Chișinău trebuie să judece apelul doar după citarea părților cu privire la ședința de judecată și după comunicarea efectivă a conținutului referinței din spețe, dar și să determine principalele circumstanțe de fapt caracteristice litigiului (a se vedea, spre exemplu importanța rejudecării cauzei în baza considerentelor unei instanțe de recurs, *Victor Harovschi vs Moldova*, 18 noiembrie 2008; *Baka vs Ungaria (Marea Cameră)*, 23 iunie 2016, parag. 117; *Zubac vs Croația (Marea Cameră)*, 5 aprilie 2018, parag. 123 - 125).

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite cererea de recurs declarată de către Echim Olesea.

Se casează decizia din 6 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” S.R.L. împotriva Echim Vadim și Echim Olesea, cu privire la executarea dreptului de gaj, și acțiunea reconvențională înaintată de Echim Olesea împotriva lui Echim Vadim și Întreprinderea cu Capital Străin „Prime Capital” S.R.L., cu privire la declararea ca abuzive a clauzelor contractuale, cu dispunerea trimiterii cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
Judecător

Tatiana Vieru

Judecători

Maria Ghervas

Nicolae Craiu

Nina Vascan

Iurie Bejenaru